MUHANDISLIK & IQTISODIYOT

№10

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

2025
oktyabr

Milliy nashrlar
OAK: https://oak.uz/pages/4802

05.00.00 - Texnika fanlari
08.00.00 - Iqtisodiyot fanlar

Elektron nashr, 636 sahifa.
2025-yil, 27-oktyabr,

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Bosh muharrir:
Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:
Shakarov Zafar G'afforovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor
Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor
Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,
Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent
Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Sharipov Botirali Roxataliyevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD
Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)
Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
05.01.07 – Matematik modellashtirish
05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
05.04.01 – Telekommunikasiya va kompyuter tizimlari, telekommunikasiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 – Makroiqtisodiyot
08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 – Ekonometrika va statistika
08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 – Marketing
08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 – Menejment
08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ
Hamkorlarimiz:
1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA • СОДЕРЖАНИЕ • CONTENTS

MUNDARIJA

JAHON MOLIYA TIZIMIDA “YASHIL” MOLIYALASHTIRISHNI RIVOJLANISHINING MUAMMOLARI VA SHARTLARI 12
Quliyev Begimqul Melikovich

EKOLOGIK MIGRANTSIYANI MINTAQAVIY MIQYOSDA MUVOFIQLASHTIRISHNING ASOSIY YO‘NALISHLARI 18
Bahtiyor Ismoilov Ulug‘bek o‘g‘li, Kadirova Zulayxo Abduxalimovna

O‘ZBEKISTONDA BANK XIZMATLARINI RAQAMLASHTIRISH HOLATI 25
Davletova Nilufar Tulanovna

EKONOMETRIK MODELLASHTIRISHDA MINTAQANI IQTISODIY RIVOJLANISHIGA TA’SIR ETUVCHI OMILLAR TAHLILI 30
Qodirov Farrux Ergash o‘g‘li

SUV RESURSLARIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING XORIJ TAJRIBASI 37
Kadirxodjayeva Nilufar Raxmatullayevna

MAHALLIY XOMASHYO BAZASIDAN FOYDALANISH ORQALI ISHLAB CHIQARISH XARAJATLARINI KAMAYTIRISH YO‘LLARI 46
Sultanov Dilshod Normamatovich

IQTISODIYOTI RIVOJLANGAN DAVLATLARDA INSON KAPITALIGA INVESTITSIYALARNI JALB QILISHNING O‘ZIGA XOS XUSUSIYATLARI 50
Akhmadaliyeva Nikholakhon

O‘QITUVCHILAR VA TALABALAR UCHUN INNOVATSION TA’LIM DASTURLARINI ISHLAB CHIQISHDA XALQARO STANDARTLARGA MOSLASHUV MEXANIZMLARI 62
Yuldashev Iskandar Bahromovich

YER QA’RIDAN FOYDALANGANLIK UCHUN SOLIQLARNING ILMIY-TADQIQOTLAR SHARHI 68
Zoxidov Ismatjon Yunusjon o‘g‘li

RESPUBLIKA IQTISODIY TARAQQIYOTIDA OLIY TA’LIMNI MODERNIZATSIYA QILISH VA INVESTITSIYA JOZIBADORLIGINING O‘RNI 74
Jonuzokov Mirzabek Kulmamatovich

DAVLAT IQTISODIY XAVFSIZLIGINI MUSTAHKAMLASHDA SIYOSIY INSTITUTLARNING SAMARADORLIGINI OSHIRISH STRATEGIYALARI 80
O. Nurmuradov

ICHKI AUDIT SAMARADORLIGINI BAHOLASH MEZONLARI VA BUXGALTERIYA MA’LUMOTLARINING ICHKI AUDIT JARAYONIDA EKONOMETRIK MODELLASHTIRISHNING AHAMIYATI 85
Xamidov Javoxir Shavkat o‘g‘li, Muxitdinov Shoxijaxon Xudoyor o‘g‘li

XORIJIY INVESTITSIYALARNI JALB ETISHNING MOLIYAVIY MEXANIZMLARINI SHAKLLANTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI 90
Xuramov Zafar Rajabaliyevich

KORPORATIV TUZILMALARDA INVESTITSION JOZIBADORLIKNI TA’MINLASHNING AHOLI DAROMADLARINI OSHIRISHDAGI ROLI 95
Qurbonov Javlonbek Jurabekovich, Raxmatov Faxriddin Xasanovich

GLOBAL RIVOJLANISH JARAYONIDA SUG‘URTA XIZMATLARINI ISLOH QILISH MASALALARI 99
Xushmuradov Oman, Ismoilov Sherzod Ismoil o‘g‘li

DORIVOR O‘SIMLIKLARNI QAYTA ISHLASHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH YO‘NALISHLARI 103
Usmonov Mirg‘ulom Xoshim o‘g‘li

BARQAROR IQTISODIY O‘SISHGA ERISHISHDA SUN’IY INTELLEKT TIZIMLARINI QO‘LLASH METODOLOGIYASINING AHAMIYATI 109
Nasrulloev Hayotjon Xabibulloevich

НЕЙРОИНТУИТИВНЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ КАК ФАКТОР КОНКУРЕНТНОГО ПРЕИМУЩЕСТВА НА РЫНКЕ ТРУДА 115
Ягудин Дмитрий Рустамович

RESURSLARNI SOLIQQA TORTISHGA OID TADQIQOTLARNING NAZARIY TAHLILI 123
Nasimdjanov Yunusjon Zoxidovich

SOLIQ TO‘LOVCHILAR FAOLIYATINI MUVOFIQLASHTIRISH: XULQ–ATVOR IQTISODIYOTI VA PROGRESSIV TARIFLARNI LOYIHALASH 129
Abduraimova Nigora Abdugapparovna

DAVLAT RAQAMLI LOYIHALARI: UZINFOCOMNING TA’LIM TIZIMI VA IQTISODIY SAMARADORLIKKA QO‘SHGAN HISSASI 134
Raxmatxo‘jayev Axrorxo‘ja Akmal o‘g‘li

РОЛЬ ЦИФРОВЫХ ПАСПОРТОВ В ПРОМЫШЛЕННОЙ ЭКОНОМИКЕ И ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ 140
Мансурова Сайёра Бахтияровна

BANK XIZMATLARIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNING RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI 148
Xolikova Oydin Olimjonovna

PNEVMOMEXANIK YIGIRISH TEXNOLOGIYASI XUSUSIYATLARI 153
Jumaniyazov Kadam, Salimov Shuhrat Halimovich, Nazarov Ramazon Anvarovich

GREEN INDUSTRY AND THE ECONOMY OF ENVIRONMENTALLY FRIENDLY CONSTRUCTION: INTERNATIONAL EXPERIENCE AND UZBEKISTAN’S OPPORTUNITIES 158
Mansurova Sayyora Bakhtiyor kizi

TELEKOMMUNIKATSIYA SOHASINI RIVOJLANTIRISH TAHLILI 166
Suyunov Asror Baxtiyorovich

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA LOGISTIKA XIZMATLARINING MIKRO VA MAKRO TUZILMALARI, ULARNING FUNKSIONAL METADOLOGIK TAMOYILLARI 171
Z.Teshayev

O‘ZBEKISTONDA DAVLAT ULUSHI MAVJUD KORXONALARNI BOSHQARISHDA XORIJIY TAJRIBADAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI 176
Ismailov Allayor Rashidovich

MAHSULOT TANNARXINI ANIQLASHDA ISHLAB CHIQARISH XARJATLARINI OG‘ISHISHLARI VA ULARNI TAQSIMLASH 183
Raxmatov Baxriddin Baxtiyor o‘g‘li

ПОВЫШЕНИЕ СТОИМОСТИ СПОРТИВНЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ И ОБЪЕКТОВ НА ОСНОВЕ АУТСОРСИНГА 186
Исмагулова Гульмира Нуралиевна

RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA TURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY KONSEPSIYASI 193
Xaitov Oxunjon Nomoz o‘g‘li

O‘ZBEKISTON SHAROITIDA XIZMATLAR SIFATINI OSHIRISHDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYANING INSTITUTSIONAL VA TASHKILIY MEXANIZMLARI 198
Xudoyorov Lochinbek Bahromovich

TIJORAT BANKLARIDA UZOQ MUDDATLI RESURSLARNI JALB QILISHDA XALQARO TAJRIBA 203
Abduraxmonov Akmal Nurmamat o‘g‘li

MUNDARIJA • СОДЕРЖАНИЕ • CONTENTS

MUNDARIJA • СОДЕРЖАНИЕ • CONTENTS

MEHNATGA LAYOQATLI TRANSPORT SOHASIDAGI AHOLINI ISH O‘RINLARI BILAN TA’MINLANGANLIK HOLATINI TAHLILI 207
Abdullayeva Nigora Shamsiddinovna

TO‘QIMACHILIK SOHASINI BARQAROR RIVOJLANTIRISH MODELI 212
Madraximova Gulasal Ro‘zimboy qizi

TIJORAT BANKLARIDA KREDIT PORTFELI DIVERSIFIKATSIYASI VA GAROV TA’MINOTI SIFATINING BANK BARQARORLIGIGA TA’SIRI 220
Xolbozorov Husniddin Norbek o‘g‘li

O‘ZBEKISTON - 2030 STRATEGIYASI DOIRASIDA TIJORAT BANKLARIDA KREDIT RISKLARINI BOSHQARISH: MUAMMOLAR VA TAKOMILLASHTIRISH YO‘LLARI 226
Norova Nozima Nabiyevna

UY-JOY KOMMUNAL XIZMATLARNI INNOVATSION RIVOJLANTIRISHNING KLASTERLI MEXANIZMI TAHLILI 232
Odamboyev Oybek Ravshanbek o‘g‘li

KORPORATIV BOSHQARUV TUZILMALARIDA MOLIYAVIY MUNOSABATLARNING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI 236
Qurbaniyazov Shaxzodbek Karimovich

XALQARO SAVDONING RIVOJLANISHI VA ZAMONAVIY TENDENSIYALARI 242
Jalolov Bekzod Sherzod o‘g‘li

TA’LIM TIZIMINI MOLIYALASHTIRISHNING YANGI TIZIMINI JORIY ETISHGA QARATILGAN NAZARIY JIHATLAR 247
Dusanov Salim Mamarasulovich

O‘ZBEKISTONDA BUDJET TUSHUMLARINI OSHIRISHDA BOJXONA AUDITINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI 254
Aktamov Akbarjon Aslan o‘g‘li

DAVLAT TA’LIM TASHKILOTLARIDA QURILISH XARAJATLARI HISOBINI YURITISH 262
Ostonokulov Azamat Abdukarimovich

РАЗРАБОТКА ОРГАНИЗАЦИОННЫХ МОДЕЛЕЙ ИНТЕГРАЦИИ КРЕАТИВНЫХ ИНДУСТРИЙ В ТУРИСТИЧЕСКУЮ ИНФРАСТРУКТУРУ РЕСПУБЛИКИ КАРАКАЛПАКСТАН 273
Хошимова Камилла Навфал қизи

A NEW STAGE IN THE APPLICATION OF MARKET MECHANISMS TO ENTREPRENEURIAL ACTIVITY 285
Ibrayim Maxkamov

RESURSLARDAN SAMARALI FOYDALANISH ORQALI SOG‘LIQNI SAQLASH XIZMATLARINING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH USULLARI 291
Eshbekova Xayriniso Baxtiyorovna

QASHQADARYO VILOYATI IQTISODIYOTIDA DXSH ASOSIDA INVESTITSIYA MUHITINING SHAKLLANISHI 297
Hamroyev G‘ayratjon Sultonovich

TURIZM XIZMATLARI BOZORIDA MIJOZLAR EHTIYOJLARINI O‘RGANISH VA TAHLIL QILISH 301
Shaymanov To‘lqin Mahmayusupovich

ПРИМЕНЕНИЕ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ И ЦИФРОВЫХ ПОДХОДОВ В НАЛОГОВОМ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВЕ 306
Элбаева Мукаддас Рашидовна

СИНТЕЗ НЕЧЕТКОЙ СИСТЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ ТЕПЛОЭНЕРГЕТИЧЕСКИХ ОБЪЕКТОВ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ 311
Бахриева Хуршида Аскарходжаевна, Сафаров Шоҳруҳ Шарофович, Баҳрамов Муҳаммадали Ералиевичасистент

ШАНХАЙСКАЯ ОРГАНИЗАЦИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА КАК КАТАЛИЗАТОР ДОСТИЖЕНИЯ СТРАТЕГИЧЕСКИХ ЦЕЛЕЙ РАЗВИТИЯ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН 319
Базарова Гулнора Гуламовна

O‘ZBEKISTON KORXONALARINING TASHQI IQTISODIY FAOLIYATINI MOLIYALASHTIRISHDA BANK KREDITLASH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI 323
Pulatova Moxira Baxtiyorovna

QUESTIONS ABOUT THE STUDY OF PERFORMANCE AND EFFICIENCY OF APPLICATION OF LOADING AND EXTRACTING EQUIPMENT 327
Azamat Umirzokov

MATOLARNING HAVO O‘TKAZUVCHANLIGI KORRELATSION TAHLILI 334
Ismailov Nurulla Tuychibayevich

O‘ZBEKISTONDA QISHLOQ XO‘JALIGI RISKLARINI SUG‘URTALASHNING AFZALLIKLARI 339
Mamadjanov Shuxrat Jalolidinovich

IKKI QATLAMLI ARALASH TOLA TARKIBLI TRIKOTAJ TO‘QIMASINI OLISH USULI 343
Usnatdinova Elmira Faxratdinovna, Mirusmanov Baxtiyor, Abdurahimova Fazilat Abdullayevna

MAHALLIY DAVLAT HOKIMIYATI ORGANLARIDA ENG ILG‘OR TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA QAROR QABUL QILISH JARAYONLARINING OPTIMALLASHTIRISH YO‘LLARI 347
Axmedov Farxod Raxmonjonovich

IMPACT OF FOREIGN INVESTMENTS ON THE ECONOMY OF UZBEKISTAN: CROSS-SECTORAL ANALYSIS 354
Jumayeva Kamola Azimjonovna, Khasanova Iroda Azizbek kizi

KORXONA INVESTITSION FAOLLIGINI TA’MINLASHNING NAZARIY-USLUBIY MASALALARI XUSUSIDA 362
Ilyasova Barno Axmadovna

MILLIY IQTISODIYOTGA XORIJIY INVESTITSIYALARNI O‘ZLASHTIRISHNING AMALDAGI HOLATI TAHLILI 371
G‘afurov Sherzod Abduvaxob o‘g‘li

EKSPORT SALOHIYATINI OSHIRISH ASOSIDA BARQAROR IQTISODIY O‘SISHNI TA’MINLASH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH YO‘LLARI 378
Raximov Eshmurod Normuradovich

O‘ZBEKISTONDA BARQAROR IQTISODIY O‘SISHNI TA’MINLASHDA EKSPORT SALOHIYATINI OSHIRISH YO‘NALISHLARI 385
Berdivaliyeva Madina Komiljon qizi

SANOAT KORXONALARI RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHNING ZAMONAVIY KONSEPTUAL MEXANIZMLARI 392
Jalolov Abbosxon Ravshanxon o‘g‘li

TEPKI UZELI KONSTRUKTIV XOSSALARI TAHLILI 398
Bozorova Farida Maxmudjonovna

НЕОБХОДИМОСТЬ ОБЪЕДИНЕНИЯ АКЦИЗНОГО НАЛОГА НА НЕФТЕПРОДУКТЫ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН 405
Пулатов Дилшод Хақбердиевич, Маматкулов Салимжон Рахмонкулович, Хужамурадов Аброрбек Рўзимурат ўғли, Воронин Сергей Александрович, Абдиев Мансур Мусурмонович

OLIY TA’LIMGA INVESTITSIYA SIYOSATI: IQTISODIY TAHLIL VA ISTIQBOLLAR 410
Talapova Nargiza Baxriddinovna

INNOVATIVE DEVELOPMENT OF THE SERVICE NETWORK 416
Bahriddinov Nodirbek Zamirdinovich

YANGI O‘ZBEKISTON INVESTITSION MUHIT VA UNGA TA’SIR ETUVCHI OMILLAR TAHLILI 421
Tirkashev Farruxjon Xolyigitovich

МНОГОМЕРНАЯ БЕДНОСТЬ И УСТОЙЧИВОЕ РАЗВИТИЕ: ОЦЕНКА ЧЕРЕЗ РАМКУ MPI 426
Мамаризоев Жахонгир Исохонович

ОЦЕНКА И ОПТИМИЗАЦИЯ ВЛИЯНИЯ МАКРОЭКОНОМИЧЕСКИХ ПОКАЗАТЕЛЕЙ НА ОБЕСПЕЧЕНИЕ СТАБИЛЬНОСТИ НАЦИОНАЛЬНОГО ОБМЕННОГО КУРСА В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН 430
Норбаева Мухлиса Акрам кизи

MUNDARIJA • СОДЕРЖАНИЕ • CONTENTS

MUNDARIJA • СОДЕРЖАНИЕ • CONTENTS

RAQAMLI TO‘LOVLAR ASOSLARI VA XAVFSIZLIGI 440
Yaqubov Azizbek G‘anibekovich

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA LOGISTIKA XIZMATLARINI BOSHQARISHNING INNOVATSION USULLARI 444
Xomidov Xojiakbar Adxamovich

SOLIQ SIYOSATI ORQALI INKLYUZIV IQTISODIY O‘SISHNI TA’MINLASH MEXANIZMLARI..... 449
Saydakbarova Madinaxon Anisbekovna

O‘ZBEKISTONDA STARTAP EKOTIZIMINING SHAKLLANISHI VA BARQAROR RIVOJLANISHI YO‘LLARI..... 454
Suleymanova Shoira Alavxanovna

MILLIY IQTISODIY XAVFSIZLIKNI TA’MINLASHDA TASHQI IQTISODIY FAOLIYATNING O‘RNI 459
Alimova Dilfuzaxon Rustam qizi

MEHNAT BOZORINI OPTIMALLASHTIRISHNING MAKROIQTISODIY BARQARORLIKKA TA’SIRI..... 464
Botirova Sarvinoz Bobir qizi

QURILISH MATERIALLARI SANOATIDA KORPORATIV BOSHQARUVNI TASHKIY-IQTISODIY MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH ISTIQBOLLARI..... 469
Qurboniyazov Shaxzodbek Karimovich

INVESTITSIYA FAOLIYATINI MUQOBIL MOLIYALASHTIRISH USULLARINING MANBALARINI SHAKLLANTIRISH YO‘LLARI 474
Boboqulov Akmal Muborakbekovich

RAQAMLI MARKETING STRATEGIYALARINING MOHIYATI VA TURLARI..... 482
Zufarov Akmal Gulamiddinovich

FISKAL BOSHQARUV SAMARADORLIGINI TA’MINLASHDA SOLIQQA TORTISHNING TARTIBGA SOLISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH..... 491
Sulaymonov Farrux Shuxratovich

ИНДЕКС ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ КАК ИНСТРУМЕНТ МОНИТОРИНГА УРОВНЯ ЖИЗНИ НАСЕЛЕНИЯ 496
Хазраткулова Лола Нармуминовна

BANK MAJBURIYATLARI VA AKTIVLARINING VAQTINCHALIK NOMUTANOSIBLIKLARI RISKINI KAMAYTIRISH 502
Ibrohimov D.M.

O‘ZBEKISTON RAQAMLI PLATFORMALARI FAOLIYATIDA RAQOBAT SIYOSATINING ZAMONAVIY MUAMMOLARI VA YECHIMLARI..... 507
Saparov Islom O‘lmasovich

RAQOBATBARDOSHLIKNI OSHIRISHDA MARKETING YONDASHUVLARINING QISHLOQ XO‘JALIGIGA TATBIQI 514
Abdikarimova Zilola Baxramovna

TIJORAT BANKLARI KAPITALI TARKIBIDA DAROMAD MANBALARINING ULUSHI VA KAPITALLASHUV JARAYONIDAGI O‘RNI 520
Tursunov Mustafo Mirzayevich

AHOLINI IJTIMOIY HIMOYA QILISH TIZIMIDA INSTITUSIONAL HAMKORLIKNING O‘ZIGA XOS JIHATLARI TAHLILI 524
Abdullayeva Sayyora Aleksandrovna

O‘ZBEKISTON BANK TIZIMIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYANING IQTISODIY SAMARADORLIGI 528
Bobojonova Sevara Baxrombek qizi

MINTAQA SANOATI RAQAMLI XIZMATLAR BOZORIDA TIJORATLASHTIRISHNI “SMART” MODELI 533
Norov Murodjon Maxmudovich

TOMORQADAN SAMARALI FOYDALANISH- KAMBAG‘ALLIK MUAMMOSINI YUMSHATISHNING MUHIM OMILI 539
Xamidjon Shaxobov

SUG‘URTA KORXONALARIDA REZERVLAR HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH 544
Najimova Nigora

TO‘QIMACHILIK MAHSULOTLARI EKSPORTINI RIVOJLANTIRISHDA XITOY BOZORINING O‘RNI 549
Mardanov Aziz Yusupovich

THE IMPORTANCE OF GREEN ENERGY IN THE ECONOMY OF FERGANA REGION: CURRENT TRENDS AND PROBLEMS 555
Khayrullaev Zoidjon

TIJORAT BANKLARIDA MUAMMOLI KREDITLARNING UNDIRILISHI BO‘YICHA XORIJ TAJRIBASI 559
Mitillayev Ibrohimjon Tursunpulatovich

RAQAMLI MOLIYAVIY XIZMATLAR SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING NAZARIY ASOSLARI 563
Muyassarzoda Fayziyeva

MOLIYAVIY MEXANIZM SIFATIDA SUG‘URTA TASHKILOTLARI TO‘LOVGA LAYOQATLILIGINI BELGILASHNING O‘ZIGA XOS HUSUSIYATLARI 570
Abdullayev Erkinjon A’zamovich

MAMLAKAT YAIM QO‘SHILGAN QIYMAT HAJMINI STATISTIK VA EKONOMETRIK TAHLIL USULLARI ASOSIDA PROGNOZLASH 578
Jalolov Ilhomjon Isomiddinovich

XALQARO TURIZM XIZMATLARI BOZORINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI 585
Eshtaev Alisher Abdug‘aniyevich, Ivatov Irisbeg

RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR VA SUN’IY INTELLEKT ASOSIDA BUXGALTERIYA HISOBI VA AUDIT TIZIMLARINI AVTOMATLASHTIRISHNING METODOLOGIK ASOSLARI 590
To‘laganov Ziyovuddin Kamolitdin o‘g‘li

JAHON SEMENT SANOATIDAGI TENDENSIYALAR VA O‘ZBEKISTONNING BARQAROR RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI 595
Abdujabbarov Abdulaziz Abdurashid o‘g‘li

РОЛЬ ФИНАНСОВОГО АНАЛИЗА В ПОВЫШЕНИИ ЭФФЕКТИВНОСТИ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ 600
Бекбаева Феруза Бахтиеровна

BARQAROR MOLIYAVIY RENTABELLIK BANKLARNING DAROMADLILIGINI TA’MINLASH OMILI SIFATIDA 606
Umarov Davron Shavkatovich

REKLAMA XIZMATLARI BOZORIDA RAQOBATBARDOSHLIKKA TA’SIR QILUVCHI OMILLAR 612
Xamrakulov Azamat Baxritdinovich

ТРАНСФОРМАЦИЯ СИСТЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ ОБУЧЕНИЕМ (LMS) В ОНЛАЙН ОБРАЗОВАНИИ И ЕЕ РОЛЬ В СОВРЕМЕННОМ МИРЕ: АНАЛИЗ И СРАВНЕНИЕ 618
Атабоева Шахризода Равшановна, Бекчанов Бекчан Юлдашевич

ЦИФРОВИЗАЦИЯ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА: ПЕРСПЕКТИВЫ И НАПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЯ 623
Киличева Ф.Б.

DAVLAT TIBBIYOT MUASSASALARIDA DEBITORLAR VA KREDITORLAR HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH 628
Sultonova Mushtariy Abdulabbosovna

MUNDARIJA • СОДЕРЖАНИЕ • CONTENTS

DAVLAT TIBBIYOT MUASSASALARIDA DEBITORLAR VA KREDITORLAR HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH

Sultonova Mushtariy Abdulabbosovna
Farg‘ona davlat texnika universiteti, tayanch doktoranti,
E-mail: m.a.sultonova@ferpi.uz,

Annotatsiya. Davlat sog‘liqni saqlash siyosatining asosiy maqsadi — sifatli tibbiy yordam mavjudligini ta’minlash asosida aholi salomatligini yaxshilashdir. Davolash-profilaktika muassasalarining yangi bozor sharoitidagi faoliyati boshqarish, rejalashtirish, hisobga olish va nazorat qilish jarayonlariga tubdan o‘zgarishlar kiritadi. Muassasalarning budjet sog‘liqni saqlash tamoyillaridan majburiy tibbiy sug‘urta tizimiga o‘tishi ularni ko‘rsatilgan tibbiy yordam uchun “pul ishlashga” majbur qiladi. Bozor iqtisodiyoti sharoitida har qanday sog‘liqni saqlash muassasasining strategik maqsadi — maksimal iqtisodiy natijalarga erishish uchun ko‘rsatiladigan tibbiy xizmatlarning sifati va raqobatbardoshligini oshirishdan iborat. Shu sababli, tibbiyot muassasalari faoliyatini hisobga olish va nazorat qilishning asosiy vazifasi — ichki zaxiralarni aniqlash hamda tibbiy xizmatlar ko‘rsatishda olingan mablag‘lardan foydalanishning ustuvor yo‘nalishlarini tanlashdir.

Kalit so‘zlar: tibbiyot muassasalari, buxgalteriya hisobi, aholi turmush sharoiti, sog‘liqni saqlash tizimi, tibbiy sug‘urta, budjet tashkilotlari, budjetdan tashqari mablag‘lar, tibbiyotni moliyalashtirish, daromadlar va xarajatlarni hisobi, moliyaviy rejalashtirish.

Abstract. The main goal of the state policy in the field of healthcare is to improve the health of the population by ensuring the availability of quality medical care. The activities of medical and preventive institutions in the new market conditions introduce fundamental changes in the processes of management, planning, accounting, and control of activities. The transition of institutions from the principles of budgetary healthcare to the compulsory health insurance system forces them to “earn money” for the medical care provided. In a market economy, the strategic goal of any healthcare institution is to improve the quality and competitiveness of the medical services provided in order to achieve maximum economic results. Therefore, the main task of accounting and control of the activities of medical institutions is to identify internal reserves and select priority areas for using funds received from the provision of medical services. Today, during the period of economic reforms implemented in our republic, especially in the context of the digital economy, fundamental changes are taking place in medical institutions, as in all industries. Based on this, the article considers issues related to accounting for their income and expenses as a result of reforms in medical institutions. At the same time, problems arising from further improvement and reform of this issue were identified, and at the end of the study, the author, based on the results obtained, made scientific proposals on how to eliminate them.

Keywords: medical institutions, accounting, living conditions of the population, healthcare system, medical insurance, budgetary organizations, extra-budgetary funds, financing of medicine, accounting of income and expenses, financial planning.

Аннотация. Основной целью государственной политики в сфере здравоохранения является улучшение здоровья населения путем обеспечения доступности качественной медицинской помощи. Деятельность лечебно-профилактических учреждений в новых рыночных условиях вносит принципиальные изменения в процессы управления, планирования, учета и контроля деятельности. Переход учреждений с принципов бюджетного здравоохранения на систему обязательного медицинского страхования заставляет их «зарабатывать деньги» на оказанную медицинскую помощь. В условиях рыночной экономики стратегической целью любого учреждения здравоохранения является повышение качества и конкурентоспособности оказываемых медицинских услуг для достижения максимальных экономических результатов. Поэтому основной задачей учета и контроля деятельности медицинских учреждений является выявление внутренних резервов и выбор приоритетных направлений использования средств, полученных при оказании медицинских услуг. Сегодня, в период реализуемых в нашей республике экономических реформ, особенно в условиях цифровой экономики, в медицинских учреждениях, как и во всех отраслях, происходят принципиальные изменения. Исходя из этого, в статье рассмотрены вопросы, связанные с учетом их доходов и расходов в результате реформ в медицинских учреждениях. При этом были выявлены проблемы, возникающие при дальнейшем совершенствовании и реформировании данного вопроса, и в конце исследования автором на основе полученных результатов сделаны научные предложения по путям их устранения.

Ключевые слова: медицинские учреждения, бухгалтерский учет, условия жизни населения, система здравоохранения, медицинское страхование, бюджетные организации, внебюджетные фонды, финансирование медицины, учет доходов и расходов, финансовое планирование.

KIRISH

O‘zbekiston bugungi kunda xalqaro hamjamiyat va global iqtisodiy bozorning ajralmas tarkibiy qismi bo‘lib, mintaqaviy hamda jahon miqyosidagi ijobiy yoki salbiy o‘zgarishlar mamlakatimiz iqtisodiyotiga ham bevosita ta’sir ko‘rsatadi, desak, mubolag‘a bo‘lmaydi. Davlat budjetini isloh qilish va u bilan bog‘liq buxgalteriya tizimidagi o‘zgarishlar davlat moliyasining ochiqligi, shaffofligi hamda foydalanuvchilar manfaatlariga xizmat qilish tamoyilini amalda ta’minlashga qaratilgan. Shu bilan birga, har bir moliyaviy-xo‘jalik faoliyati singari o‘ziga xos xususiyatlarga ega bo‘lgan tibbiyot muassasalarining buxgalteriya hisobi tizimida ham sezilarli o‘zgarishlar ro‘y bermoqda.

O‘zbekistonning hozirgi rivojlanish bosqichida sodir bo‘layotgan ijtimoiy-iqtisodiy va siyosiy islohotlar aholi turmush darajasini yaxshilash bilan bir qatorda, davlat hamda jamiyat sektorini yangi bosqichga olib chiqishni taqozo etmoqda. Bu jarayon, tabiiyki, sog‘liqni saqlash tizimiga ham bevosita ta’sir ko‘rsatmoqda. Sog‘liqni saqlash tizimi — bu murakkab ijtimoiy-iqtisodiy mexanizm bo‘lib, uning asosiy maqsadi eng muhim ijtimoiy tamoyil — fuqarolarning sog‘lig‘ini saqlash va yaxshilash, ularga yuqori malakali tibbiy-profilaktik yordam ko‘rsatishni ta’minlashdan iboratdir [10].

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev 2024-yil 21-may kuni Sog‘liqni saqlash loyihalari markazi tomonidan amalga oshirilayotgan ishlar va yangi takliflar taqdimoti bilan tanishar ekan, quyidagilarni ta’kidladi:

“Mamlakatimizda hayot sifatiga bevosita daxldor bo‘lgan ushbu sohaga katta e’tibor qaratilmoqda. So‘nggi yetti yilda sog‘liqni saqlash tizimiga ajratilayotgan mablag‘lar hajmi 5,9 trillion so‘mdan 33,5 trillion so‘mga, ya’ni 6 barobar oshirildi. Shifoxonalar zamonaviy jihozlanib, yangilari barpo etilmoqda” [9].

Shunga asoslanib aytish mumkinki, tibbiyot muassasalari yangi iqtisodiy sharoitlarga moslashish, moliyaviy-iqtisodiy operatsiyalarni takomillashtirish, ularning buxgalteriya hisobi tizimini yangicha yondashuv asosida shakllantirish zaruratiga duch kelmoqda. Bu, ayniqsa, daromadlar va xarajatlarni hisobga olishning o‘ziga xos jihatlari bilan chambarchas bog‘liqdir.

Mavzuning dolzarbligi shundaki, tibbiyot muassasalarini moliyalashtirish tizimida tub o‘zgarish sifatida joriy etilayotgan tibbiy sug‘urta tizimini alohida e’tiborda saqlash zarur. Ma’lumki, ushbu tizim uch yil avval eksperiment tariqasida Sirdaryo viloyatidagi tibbiyot muassasalarida sinovdan o‘tkazilgan edi. Mazkur tajriba natijalariga ko‘ra, tibbiyot sohasida hali ham bir qator muammolar mavjudligi, xususan, sohaning to‘liq raqamlashtirilmagani hamda shifokorlarning katta qismi vaqtini qo‘lda hisobotlar tayyorlashga sarflayotgani aniqlandi.

Shu bilan birga, tibbiy sug‘urta tizimini davlat budjetidan moliyalashtirish tamoyillari bilan uyg‘unlashtirish zarur. Bu, avvalo, tibbiyot muassasalarining birlamchi ehtiyojlaridan kelib chiqib, ularning mablag‘lardan oqilona foydalanishiga imkon yaratadi. Natijada buxgalteriya hisobining metodologiyasi, texnikasi va tashkiliy asoslarini takomillashtirishni taqozo etadi hamda moliyaviy, ijtimoiy-iqtisodiy resurslar harakatiga ta’sir ko‘rsatib, ularni nazorat qilishni kuchaytiradi. Shu orqali tibbiyot muassasalarining ish faoliyati samaradorligi va sifat ko‘rsatkichlarini yanada yaxshilash mumkin bo‘ladi.

Shuni alohida qayd etish kerakki, amalga oshirilayotgan islohotlar va strategik chora-tadbirlar tibbiyot muassasalari uchun yer hamda mol-mulk soliqlari bo‘yicha qo‘shimcha imtiyozlar yaratishni nazarda tutadi. Bu holat ularning moliyalashtirish tizimiga, ayniqsa daromadlar va xarajatlarni hisobga olish mexanizmlariga ham bevosita ta’sir etadi.

Bugungi kunda sohaga xos moliyalashtirish modeli o‘ziga xos shakl kasb etgan. Bu model nafaqat tibbiyot, balki umumiy budjet muassasalari uchun ham dolzarbdir. Amaldagi buxgalteriya tizimi — daromad va xarajatlarni hisobga olish, pullik tibbiy xizmatlar, tibbiy sug‘urta mexanizmi hamda turli manbalardan ta’minlanadigan moliyaviy resurslarning to‘g‘ri aks ettirilishini talab qiladi. Agar tizim yetarli darajada moslashtirilmasa, u o‘z-o‘zidan samarasiz holga kelib, kelajakda yo‘qolib boradi.

Shunday qilib, yuqorida keltirilgan omillar ushbu tadqiqot mavzusining dolzarbligini belgilab beradi.

Dissertatsiya ishining maqsadi — sog‘liqni saqlash muassasalarida buxgalteriya hisobi toifasi sifatida xarajatlarni nazariy jihatdan o‘rganish hamda mamlakatimizdagi davlat sog‘liqni saqlash muassasalarida buxgalteriya hisobi va xarajatlarni nazorat qilish metodologiyasini aniqlashtirishdan iboratdir.

Belgilangan maqsadga erishish uchun quyidagi vazifalarni hal etish ko‘zda tutilgan:

1. Davlat sog‘liqni saqlash muassasalarida xarajatlarni budjet hisobi va nazorat qilish xususiyatlarini o‘rganish va tahlil qilish;

2. Mamlakatda budjetdan moliyalashtiriladigan sog‘liqni saqlash muassasalarida xarajatlarni hisobga olish va nazorat qilishning amaldagi holatini, shuningdek, pullik tibbiy xizmatlarni hisobga olish hamda soliqqa tortish tartibini o‘rganish;

3. Davlat sog‘liqni saqlash muassasalarining buxgalteriya amaliyotida qo‘llanilayotgan pullik tibbiy xizmatlar narxini hisoblashning mavjud metodikalarini baholash va ularni takomillashtirish bo‘yicha takliflar ishlab chiqish;

4. Tadbirkorlik faoliyatini amalga oshiruvchi davlat sog‘liqni saqlash muassasalari uchun buxgalteriya hisobi hamda soliqqa tortish siyosati modellarini ishlab chiqish;

5. Viloyat miqyosidagi davlat sog‘liqni saqlash muassasalarida budjet mablag‘laridan maqsadli va samarali foydalanish auditining metodikasi hamda asosiy yo‘nalishlarini belgilash.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Tibbiyot muassasalarida debitorlar va kreditorlar hisobini takomillashtirish masalasini tadqiq etar ekanmiz, ushbu yo‘nalishda ilmiy izlanishlar olib borgan olimlarning ishlariga e’tibor qaratish muhimdir. Yurtimizda bu masalalar, asosan, davlat budjeti tashkilotlarida buxgalteriya hisobini tashkil etish, ularni nazorat qilish va davlat budjet hisobi predmetlarini tahlil etish yo‘nalishida keng o‘rganilganini ko‘rish mumkin. Respublikamizning taniqli iqtisodchi olimlaridan A.K. Ibragimov, T.S. Malikov, B.B. Sug‘irbayev, I.N. Qo‘ziyev, Sh.V. G‘aniyev, A.S. Ramazonov, M. Ostanaqulov, M.X. Saidov, S.U. Mehmonov, D.Y. Ubaydullaev, A.Sh. Kuliboyev, Sh.M. Qurbonov, Sh.N. Xayitov, Sh.A. Alimova, S.Y. Atamurodov, M.S. Sodiqov va boshqalar ushbu yo‘nalishda samarali ilmiy tadqiqotlar olib borishgan.

Ushbu olimlarning tadqiqotlarida tibbiyot muassasalarida buxgalteriya hisobini tashkil etish masalasi, asosan, davlat tomonidan moliyalashtirish — ya’ni, davlat budjeti tashkilotlari buxgalteriya hisobi predmeti nuqtai nazaridan yondashilgan. Masalan, S.U. Mehmonov va D.Y. Ubaydullaev muallifligidagi “Budjet tashkilotlarida buxgalteriya hisobi” darsligida quyidagicha ta’kidlanadi:

“Budjet tashkilotlari — davlat tomonidan belgilangan vazifalarni (ta’lim, sog‘liqni saqlash, mudofaa, huquqni muhofaza qilish va boshqa tashqi iqtisodiy hamda ijtimoiy ahamiyatga ega bo‘lgan faoliyatlarni) bajarish uchun tashkil etilgan xo‘jalik subyektlaridir. Ular o‘z faoliyatini amalga oshirish uchun budjet mablag‘lari hisobidan ta’minlanadi. Davlat budjetidan ajratiladigan mablag‘lar sarfi asosan budjet tashkilotlariga mablag‘larni yo‘naltirish asosida amalga oshiriladi. Bu mablag‘larning maqsadli va oqilona sarflanishini ta’minlash, shuningdek, ular bo‘yicha tegishli axborotni shakllantirish buxgalteriya hisobini to‘g‘ri tashkil etishga bog‘liqdir. Har bir budjet tashkilotiga mablag‘lar davlat budjetidan tasdiqlangan xarajatlar smetasi asosida ajratiladi” [11].

Bu fikr shuni anglatadiki, tibbiyot muassasalari davlat tashkilotlari sifatida o‘z faoliyatini davlat budjetidan moliyalashtirilgan holda olib boradi.

Bugungi kunda mamlakatimizda shiddat bilan rivojlanayotgan iqtisodiy islohotlar jarayonida davlat budjeti mablag‘larining samarali sarflanishi va oqilona taqsimlanishiga alohida e’tibor qaratilmoqda. Shu munosabat bilan hukumat tomonidan bir qator muhim normativ-huquqiy hujjatlar qabul qilindi. Xususan:

- “O‘zbekiston Respublikasida tibbiy-ijtimoiy xizmatlar tizimini takomillashtirish munosabati bilan O‘zbekiston Respublikasining ayrim qonun hujjatlariga o‘zgartishlar kiritish to‘g‘risida”gi Qonun [1];
- “Dori vositalari va farmatsevtika faoliyati to‘g‘risida”gi Qonun [2];
- O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Sog‘liqni saqlash sohasida ixtisoslashtirilgan tibbiy yordam ko‘rsatish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida” gi Qarori [3];
- O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining “O‘zbekiston Respublikasi sog‘liqni saqlash vazirligi huzuridagi tibbiyot tashkilotlarini litsenziyalash va akkreditatsiyalash markazi faoliyatini tashkil etish chora-tadbirlari to‘g‘risida” gi Qarori [5];
- O‘zbekiston Respublikasi sog‘liqni saqlash vazirining bir qator buyruqlari, jumladan:
- “O‘zbekiston Respublikasining davlat budjeti mablag‘lari hisobidan tibbiy yordam ko‘rsatiladigan kasalliklar ro‘yxatini tasdiqlash to‘g‘risida” gi buyruq [6];
- “Tibbiyotni rivojlantirish davlat maqsadli jamg‘armasi to‘g‘risidagi nizomni tasdiqlash haqida” gi buyruq [7];
- “Davlat tibbiy sug‘urta jamg‘armasi orqali moliyalashtiriladigan respublika darajasidagi davlat statsionar tibbiyot muassasalarida bemorlarni dori vositalari va tibbiy buyumlar bilan ta’minlash tartibi to‘g‘risidagi nizomni tasdiqlash to‘g‘risida” gi buyruq [8].

Ushbu normativ-huquqiy hujjatlar tibbiyot muassasalarining moliyaviy boshqaruvi, rejalashtirish tizimi va ularning buxgalteriya hisobi amaliyotiga tub o‘zgarishlar kiritdi. Bu o‘zgarishlar, o‘z navbatida, hisobotlarning aniqligi, shaffofligi va samaradorligini oshirishga xizmat qilmoqda.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur maqola “Tibbiyot muassasalarida debitorlar va kreditorlar hisobini takomillashtirish” deb nomlanadi. Uni tadqiq etishda, har bir ilmiy izlanishda bo‘lgani kabi, sohaga oid olimlarning ilmiy fikrlari va mulohazalari chuqur tahlil qilindi. Shuningdek, so‘nggi yillarda ushbu yo‘nalishda amalga oshirilayotgan iqtisodiy islohotlar har tomonlama o‘rganildi.

Tadqiqot jarayonida ilmiy abstraksiyalash, tizimli yondashuv, deduksiya, guruhlash va qiyosiy tahlil kabi ilmiy-uslubiy metodlardan keng foydalanildi. Ushbu yondashuvlar tibbiyot muassasalarida debitorlar va kreditorlar hisobini tashkil etishning nazariy hamda amaliy jihatlarini chuqur tahlil etish, ularning samaradorligini oshirish yo‘llarini aniqlash imkonini berdi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Bugungi zamonaviy iqtisodiy sharoitlar shuni taqozo etmoqdaki, har bir xo‘jalik yurituvchi subyekt o‘z moliyaviy resurslarini oqilona taqsimlashi, daromad manbalarining barqarorligini saqlashi hamda xarajatlarni minimallashtirishi zarur. Buning eng samarali yechimlaridan biri — bu oqilona tashkil etilgan hisob siyosatidir. Mazkur yondashuv barcha xo‘jalik subyektlariga taalluqlidir. Garchi davlat budjetidan moliyalashtiriladigan subyektlar uchun hisob siyosatining ahamiyati ba’zan kamayganday tuyulsa-da, aslida bu fikr to‘liq asosli emas. Chunki tibbiyot muassasalarida daromadlar va xarajatlarni hisobga olish tizimi sohani moliyalashtirish manbalarining kengayishi va diversifikatsiyalanishi hisobiga jiddiy o‘zgarishlarga yuz tutmoqda.

Shu sababli, bizning fikrimizcha, bugungi kunda tibbiyot muassasalarida ham puxta ishlab chiqilgan hisob siyosatini tashkil etish zarurati ortib bormoqda. O‘zbekistonda amalga oshirilayotgan sog‘liqni saqlash tizimidagi islohotlar ushbu sohani resurslar bilan ta’minlashda ishlab topilgan mablag‘larning turli manbalaridan samarali foydalanish imkoniyatini nazarda tutadi.

Xalqaro tajriba shuni ko‘rsatmoqdaki, bunday tizim (model yoki mexanizm) bir qator afzalliklarga ega:

- tibbiyot muassasalari faqat davlat budjetidan moliyalashtirishga tayanib qolmaydi;
- sog‘lom raqobat muhiti shakllanadi, natijada tibbiy xizmatlar sifati va bemorlar bilan ishlash samaradorligi ortadi;
- shoshilinch tibbiy yordam, kasalxonada davolanish va profilaktika tizimi turli bo‘g‘inlarga ajraladi;
- tibbiy sug‘urta tizimini rivojlantirish uchun qulay sharoit yaratiladi;
- tibbiyot muassasalarining ikkilamchi mablag‘lari hisobidan moddiy-texnik baza mustahkamlanadi;
- shifokorlar va boshqa tibbiyot xodimlarining ish haqi hamda moddiy rag‘batlantirish tizimi takomillashadi.

Biroq, bir nechta moliyalashtirish manbalarining mavjudligi tibbiyot muassasalarida aktivlarni hisobga olish va ular bo‘yicha to‘lovlarni to‘g‘ri tashkil etish jarayonida ayrim murakkabliklarni keltirib chiqarishi mumkin. Chunki amaldagi qonunchilikka ko‘ra, budjet va budjetdan tashqari daromadlarni alohida hisobga olish belgilangan.

Shu nuqtai nazardan, resurslarni diversifikatsiya qilish sharoitida buxgalterlar yangi, keng qamrovli vazifalarni bajarishga tayyor bo‘lishlari zarur. Ular tushumlarni aniq ajratish, har bir to‘lov turiga nisbatan ishonchli hisob yuritish va tegishli hisobotlarni to‘g‘ri tuzishlari kerak. Muhim jihatlardan biri — tibbiyot muassasalarida turli manbalardan tushgan mablag‘larni hisobga olish uchun alohida hisobvaraqlar ochilishi talab etiladi.

Amaliyot shuni ko‘rsatmoqdaki, hozirgi islohotlar doirasida tez tibbiy yordam xizmatlarini moliyalashtirish uchun davlat budjetida alohida dasturlar shakllantirilmoqda. Bu yondashuv tibbiyot muassasalariga sig‘im (masalan, ko‘rpa-to‘shaklar yoki xodimlar soni) uchun emas, balki natijaga qarab to‘lov qilish imkonini beradi. Natijada, bu budjet yukini kamaytiradi hamda resurslardan yanada samarali foydalanishga zamin yaratadi.

O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash vazirligi ma’lumotlariga ko‘ra, 2023-yil davomida tez tibbiy yordam xizmatiga 13 million 522 ming 771 ta chaqiriq kelib tushgan. Bu 2022-yilga nisbatan qariyb yarim milliontaga ko‘pdir. Eng ko‘p murojaatlar Farg‘ona vodiysi va Toshkent shahridan kelib tushgan [20].

Mazkur ko‘rsatkichlar shuni anglatadiki, tibbiyot muassasalarida shoshilinch tibbiy yordam, statsionar davolanish va profilaktika tizimlari alohida tashkil etilishi, ularning moliyalashtirish manbalari ham turlicha bo‘lishi lozim. Bu holat daromad manbalarining xilma-xilligini ta’minlab, muassasalarning barqaror faoliyat yuritishiga yordam beradi.

Bunday tizim tibbiyot muassasalarining o‘zlari uchun ham, favqulodda vaziyatlarda samarali faoliyat yuritish nuqtai nazaridan ham ijobiy natija beradi. Chunki u resurslarni adolatli taqsimlashni ta’minlaydi, faoliyat samaradorligini oshiradi hamda rag‘batlantiruvchi buxgalteriya mexanizmlaridan foydalanish imkoniyatini yaratadi.

Tibbiyot sohasini moliyalashtirishning yangi strategiyasi va tamoyillarini joriy etish natijasida ma’muriy xarajatlar tizimi ham qayta ko‘rib chiqilmoqda. Ajratmalar budjet tuzilmasida alohida bo‘lim sifatida aks ettirilmoqda, bu esa soha faoliyatida iqtisodiy samaradorlik va shaffoflikni oshiruvchi muhim omil hisoblanadi.

Shuni alohida ta’kidlash kerakki, tibbiyot muassasalarida daromadlar va xarajatlarni hisobga olish jarayonida muhim yo‘nalishlardan biri — bu soha xodimlariga mehnatga haq to‘lash va ularni moddiy rag‘batlantirish tizimini takomillashtirishdir. Ish haqi miqdorini bajarilayotgan ishlarning murakkabligi, yuklama darajasi va ko‘rsatilayotgan tibbiy xizmat sifati bilan bog‘lash mexanizmini kuchaytirish zarur. Shu orqali tibbiyot xodimlarining faoliyat samaradorligi oshadi, ular yuqori natijalarga erishish uchun intilishadi. Bundan tashqari, mehnat sharoitlarini yaxshilash va mutaxassislarning kasbiy malakasini oshirishga keng imkoniyatlar yaratiladi.

Shuningdek, 2022-yil 18-mart kuni O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti sog‘liqni saqlash sohasi vakillari bilan o‘tkazgan “Tibbiyotdagi islohotlar — inson qadri uchun” mavzusidagi ochiq muloqot doirasida belgilangan vazifalar nuqtai nazaridan qaraganda, hukumatimiz, ayniqsa Prezident Shavkat Mirziyoyev ushbu masalaga alohida e’tibor qaratayotganini yaqqol ko‘rishimiz mumkin.

Bizning fikrimizcha, tibbiyot sohasida keyingi muhim bosqichlardan biri — tibbiyot xodimlarini ishchanlik va samaradorlik darajasini rag‘batlantiruvchi to‘lovlar tizimini yaratish bo‘ladi. Bu chora-tadbirlar amalga oshirilayotgan islohotlarning mantiqiy davomi sifatida quyidagi yo‘nalishlarda foydali natijalar beradi:

1. Umumiy amaliyot shifokorlari, terapevtlar, pediatrlar hamda asosiy yoki to‘liq bo‘lmagan oliy tibbiy ma’lumotga ega mutaxassislar uchun ish sifatini baholash mexanizmini joriy etish.

2. Har bir tibbiy mutaxassislik va lavozim turi bo‘yicha ish faoliyatining sifat ko‘rsatkichlarini alohida baholash tizimini ishlab chiqish.

3. Mijozlar (bemorlar) fikrini ish sifatini baholash mexanizmiga mustaqil bo‘g‘in sifatida kiritish, bu esa tizimda yanada shaffoflikni ta’minlaydi.

4. Ish sifatini baholash mexanizmlarini to‘liq raqamlashtirish hamda zamonaviy axborot texnologiyalari yordamida joriy etish.

Yana bir muhim yo‘nalish — tibbiyot xodimlariga ish haqi fondida ma’muriy, boshqaruv va yordamchi xodimlarni to‘lash uchun zarur bo‘lgan xarajatlarning optimal ulushini aniqlashdir. Shu bilan birga, ushbu xodimlarga tegishli lavozimlar ro‘yxati bir vaqtning o‘zida tasdiqlanishi lozim.

Tibbiyot sohasini moliyalashtirishni qayta tashkil etish natijasida daromadlar va xarajatlarni hisobga olish tizimida sezilarli o‘zgarishlar ro‘y bermoqda. Bu, o‘z navbatida, moliyaviy rejalashtirishda qisqa va uzoq muddatli rejalarni ishlab chiqish zaruratini yuzaga keltiradi. Endilikda, budjet mablag‘larini to‘liq ta’minlashga tayanishdan ko‘ra, o‘zini o‘zi moliyaviy jihatdan ta’minlashga yo‘naltirilgan yondashuv tobora dolzarb bo‘lib bormoqda.

Shu bilan birga, ayrim tibbiyot muassasalarida rejalashtirish jarayoniga yetarli e’tibor berilmayotgani kuzatiladi. Bunga sabab sifatida, uzoq yillar davomida “baribir oylik beriladi” degan tushuncha, moddiy manfaatdorlikning pastligi hamda texnik bazaning yetarli darajada rivojlanmaganligi ko‘rsatiladi. Biroq, bu jarayonni ijobiy tomonga o‘zgartirish uchun buxgalteriya yondashuvini kuchaytirish zarur: ish sifati, shaffofligi, aniqligi va ishonchliligini oshirishga qaratilgan tizimli nazorat mexanizmlari joriy etilishi lozim.

Ayni paytda ayrim muassasalarda mavjud kamchiliklarning asosiy sababi — buxgalterlarning ishi asosan tashqi foydalanuvchilar uchun hisobot tayyorlash bilan chegaralanib qolayotganidir. Fikrimizcha, zamonaviy sharoitda yuqori sifatli moliyaviy rejalashtirishni amalga oshirish uchun tibbiyot muassasalarida bosh buxgalter boshchiligida maxsus moliyaviy tahlil va rejalashtirish guruhi tashkil etilishi maqsadga muvofiqdir.

Ushbu guruhning asosiy vazifalari quyidagilardan iborat bo‘lishi kerak:

- muassasaning joriy faoliyatini iqtisodiy tahlil qilish;
- rivojlanish istiqbollari va moliyaviy rejalari loyihalarini ishlab chiqish;
- resurslardan foydalanish samaradorligini oshirish choralarini ishlab chiqish.

Uzoq muddatli moliyaviy rejalashtirish tibbiyot muassasalarining joriy faoliyati hamda rivojlanish istiqbollarini hisobga olgan holda to‘liq moliyaviy resurslar bilan ta’minlanish imkonini berishi zarur. Shu bilan birga, ajratilgan mablag‘lardan foydalanish samaradorligi doimiy ravishda nazorat ostida bo‘lishi, tibbiyot muassasalarining moliyaviy holati esa muntazam tahlil asosida baholanib borilishi kerak [12].

Bizningcha, moliyaviy rejalashtirish tizimini boshqaruv qarorlarining iqtisodiy samaradorligini asoslash, xarajatlarni optimallashtirish va ijobiy natijalarga erishishni ta’minlovchi moliyaviy manbalarni aniqlash bilan boyitish maqsadga muvofiqdir.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Yuqoridagi tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatmoqdaki, uzoq yillar davomida davlat budjeti mablag‘lari hisobidan moliyalashtirib kelingan tibbiyot sohasi hozirgi davrda tub islohotlar jarayonini boshidan kechirmoqda. Bu islohotlar bozor tamoyillariga asoslangan holda, aholining ijtimoiy zaif qatlamlarini ham qo‘llab-quvvatlashni nazarda tutadi. Shu maqsadda hukumatimiz tomonidan keng ko‘lamli chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Biroq, shunga qaramay, sohada ayrim tizimli muammolar hali ham mavjud, jumladan, sohada raqamlashtirish darajasining pastligi, “Elektron poliklinika” va “Elektron shifoxona” tizimlarining hali to‘liq ishga tushmaganligi, shifokorlar va boshqa tibbiyot xodimlarining ish haqi hamda moddiy rag‘batlantirish tizimidagi ayrim kamchiliklar, majburiy tibbiy sug‘urta mexanizmlarining to‘liq ishlab chiqilmaganligi va ushbu tizim haqida aholining, ish beruvchilarning hamda jamoatchilikning yetarli tushunchaga ega emasligi, shuningdek, tibbiyot muassasalarida moliyaviy rejalashtirish masalalariga e’tibor yetarli emasligi, qisqa va uzoq muddatli moliyaviy rejalarning mavjud emasligi shular jumlasidandir.

Tibbiyot muassasalarida debitorlar va kreditorlar hisobini takomillashtirish masalasini tahlil qilar ekanmiz, yuqorida sanab o‘tilgan kamchiliklar bilan bir qatorda eng asosiy muammo — bu tibbiyot muassasalarining maqsadli moliyalashtirishga, ya’ni davlat budjetiga haddan tashqari tayanib qolganidir. Mustaqil tashabbuskorlikning pastligi, qo‘shimcha moliyaviy resurs manbalarini izlash jarayonining sustligi, shuningdek, shifokor va xodimlarni o‘z ustida ishlashga rag‘batlantiruvchi mexanizmlarning yetarli darajada yo‘lga qo‘yilmaganligi sohaga xos dolzarb muammolardandir.

Bizning fikrimizcha, yuqoridagi muammolarni oqilona va tizimli hal etish, shuningdek, tibbiyot muassasalarida daromadlar hamda xarajatlarni hisobga olishning aniqligi va shaffofligini oshirish maqsadida bir qator chora-tadbirlarni amalga oshirish zarur. Avvalo, tibbiyot muassasalarida qo‘shimcha moliyaviy resurslarni jalb etishni rag‘batlantiruvchi mexanizmni yaratish, ya’ni davlat budjetidan tashqari manbalar hisobidan daromad olish imkoniyatlarini kengaytirish lozim. Shu bilan birga, tibbiyot xodimlarining faoliyati samaradorligini oshirish hamda yuqori natijalarga intilishi uchun qulay mehnat sharoitlarini yaratish maqsadida ish faoliyatini baholashning yangi tizimini ishlab chiqish talab etiladi. Daromadlar va xarajatlarni hisobga olishni to‘liq raqamlashtirish, bunda zamonaviy axborot texnologiyalari va “Elektron sog‘liqni saqlash” tizimlaridan keng foydalanish, majburiy tibbiy sug‘urta tizimini to‘liq joriy etish hamda bu borada aholining, jamoatchilikning va ish beruvchilarning moliyaviy savodxonligini oshirish ham muhim ahamiyat kasb etadi.

Shunday qilib, o‘tkazilgan tahlillar shuni ko‘rsatadiki, tibbiyot sohasini moliyalashtirish tizimini qayta tashkil etish jarayonida tibbiyot muassasalarining daromadlar va xarajatlarni hisobga olish tizimi tub o‘zgarishlarga duch kelmoqda. Bu o‘zgarishlar, birinchi navbatda, moliyaviy rejalashtirishni rivojlantirish, ish haqi tizimini takomillashtirish, resurs manbalarini diversifikatsiya qilish hamda tibbiy sug‘urta mablag‘laridan maqsadli foydalanish zarurati bilan bog‘liqdir. Kelgusidagi ilmiy izlanishlar esa ushbu masalalarni hududlar kesimida, alohida tibbiyot muassasalari misolida yanada chuqur tahlil etish hamda amaliy tavsiyalar ishlab chiqishga qaratilishi maqsadga muvofiqdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Mehmonov S. U., Ubaydullaev D. Y. *Budjet tashkilotlarida buxgalteriya hisobi.* — Toshkent: “Sano-standart” nashriyoti, 2013. – 456 bet.
2. Чернов В. А. (2019). *Организация информационно-аналитического обеспечения в цифровой экономике здравоохранения.* Бухучет в здравоохранении, (4), 4–21.
3. O‘zbekiston Respublikasining “O‘zbekiston Respublikasida tibbiy-ijtimoiy xizmatlar tizimi takomillashtirilishi munosabati bilan O‘zbekiston Respublikasining ayrim qonun hujjatlariga o‘zgartishlar kiritish to‘g‘risida”gi Qonuni, 2022-yil 17-maydagi O‘RQ-770-son.
4. O‘zbekiston Respublikasining “Dori vositalari va farmatsevtika faoliyati to‘g‘risida”gi Qonuni, 2016-yil 4-yanvardagi O‘RQ-399-son.
5. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Sog‘liqni saqlash sohasida ixtisoslashtirilgan tibbiy yordam ko‘rsatish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi qarori, 2021-yil 28-iyuldagi PQ-5199-son.
6. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Tibbiyot muassasalari xodimlarini moddiy qo‘llab-quvvatlash hamda rag‘batlantirishni kuchaytirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi Farmoni, 2022-yil 17-maydagi PF-136-son.
7. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining “O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash vazirligi huzuridagi tibbiyot tashkilotlarini litsenziyalash va akkreditatsiyalash markazi faoliyatini tashkil etish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi qarori, 2024-yil 24-iyuldagi 444-son.
8. O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash vazirining “O‘zbekiston Respublikasining davlat budjeti mablag‘lari hisobidan tibbiy yordam ko‘rsatiladigan kasalliklar ro‘yxatini tasdiqlash to‘g‘risida”gi buyrug‘i, 2019-yil 15-avgustda ro‘yxatdan o‘tgan, ro‘yxat raqami 3176. https://lex.uz/docs/-4474113
9. O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash vazirining “Tibbiyotni rivojlantirish davlat maqsadli jamg‘armasi to‘g‘risidagi nizomni tasdiqlash haqida”gi buyrug‘i, 2024-yil 7-martda ro‘yxatdan o‘tgan, ro‘yxat raqami 3500.
10. O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash vazirining “Davlat tibbiy sug‘urta jamg‘armasi orqali moliyalashtiriladigan respublika darajasidagi davlat statsionar tibbiyot muassasalarida bemorlarni dori vositalari va tibbiy buyumlar bilan ta’minlash tartibi to‘g‘risidagi nizomni tasdiqlash to‘g‘risida”gi buyrug‘i, 2023-yil 31-mayda ro‘yxatdan o‘tgan, ro‘yxat raqami 3438.
11. Prezident Shavkat Mirziyoyev 2024-yil 21-may kuni Sog‘liqni saqlash loyihalari markazi tomonidan amalga oshirilayotgan ishlar va yangi takliflar taqdimoti bilan tanishdi. 21.05.2024-y.
12. Sultonova M. (2023). *Mamlakatda davlat tibbiyot muassasalarining tutgan o‘rni va ularni rivojlantirish yo‘nalishlari.*
13. Abdulabbosovna S. M. (2022). *Characteristics of Organization of Accounting in Limited Liabilities.* Gospodarka i Innowacje, 21, 147–151.
14. Qudbiyev N. T., Haydarov U. S. O., Kurbonova S. A. (2022). *Harajatlar hisobining zamonaviy usullari.* Scientific Progress, 3(1), 442–448.
15. Раззакова Д. (2022). *Системы автоматизации бухгалтерского учета — основа эффективного управления экономикой.* Central Asian Journal of Theoretical & Applied Sciences, 3(5), 62–67.
16. Khatamovna R. S. (2024). *The Importance of Effective Organization of Accounting for the Cost of Production in the Context of Economic Modernization.* Journal of Intellectual Property and Human Rights, 3(5), 6–12.

17. Расулова Ш. Х. (2023). *Важность данных о движении затрат для повышения эффективности управления предприятием.*
18. Kizi Z. N. Z. (2024). *Leveraging Artificial Intelligence for Solving Business Challenges.* Raqamli iqtisodiyot (Цифровая экономика), № 6, 376–384.
19. Исманов И. Н. (2023). *Совершенствование методов расчета производственных затрат и себестоимости выпускаемой продукции.* In *Устойчивое развитие: анализ тенденций российской и мировой экономики*, 367–370.
20. O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash vazirligi rasmiy sayti.
21. https://lex.uz/docs/-6020838
22. https://ssv.ssv.uz/
23. https://president.uz/oz/lists/view/7249
24. https://lex.uz/docs/-2856464

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. № 10

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S–5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №095310.

Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod tumani 15-mavze 19-uy

+998 93 718 40 07 https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal t.me/yait_2100